

แผนปฏิบัติงานโรคติดต่อที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน

ประจำปีงบประมาณ 2560

1. วัตถุประสงค์

1. กวาดล้างโรคโปลิโอให้หมดไป
2. กำจัดโรคหัดให้มีผู้ป่วยทุกกลุ่มอายุไม่เกิน 4 ต่อประชากรล้านคน (260 ราย)
3. กำจัดโรคบาดทะยักในทารกแรกเกิดให้เหลือไม่เกิน 1 ต่อพันเด็กเกิดมีชีพรายจังหวัด
4. ลดอัตราป่วยด้วยโรคติดต่อที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน ดังต่อไปนี้
 - คอตีบ ไม่เกิน 0.015 ต่อประชากรแสนคน (10 ราย)
 - ไอกรน ไม่เกิน 0.08 ต่อประชากรแสนคน (50 ราย)
 - โรคไข้มองอักเสบเจอี ไม่เกิน 0.15 ต่อประชากรแสนคน (90 ราย)

2. เป้าหมาย

ประชากรเป้าหมาย ในพื้นที่รับผิดชอบได้รับวัคซีนแต่ละชนิดครบชุด และมีความครอบคลุมไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 เป็นรายพื้นที่ (หมู่บ้าน, ตำบล/เทศบาล) *ยกเว้น วัคซีนรวมหัด-คางทูม-หัดเยอรมัน (วัคซีน MMR) และวัคซีนในนักเรียน มีความครอบคลุมไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 เป็นรายโรงเรียน* ดังนี้

2.1	เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี	วัคซีน BCG, HB1, DTP-HB3, OPV3, IPV1 และ MMR1
2.2	เด็กอายุ 1 ปี	วัคซีน LAJE1 (Live Attenuated Japanese Encephalitis)
2.3	เด็กอายุ 1 ปีครึ่ง	วัคซีน DTP4 และ OPV4
2.4	เด็กอายุ 2 ปีครึ่ง	วัคซีน LAJE2 และ MMR 2
2.5	เด็กอายุ 4 ปี	วัคซีน DTP5 และ OPV5
2.6	หญิงมีครรภ์	วัคซีน dT ครบชุดตามเกณฑ์ (รายละเอียดตั้งเอกสารหมายเลข 1 ตารางที่ 1)
2.7	นักเรียนชั้น ป.1	วัคซีน BCG เฉพาะเด็กที่ไม่มีหลักฐานว่าเคยได้รับวัคซีนบีซีจีมาก่อน และตรวจร่างกายเด็กไม่พบรอยแผลเป็น BCG ปรากฏ
วัคซีน HB เฉพาะในรายที่ได้รับไม่ครบ (รายละเอียดตั้งเอกสารหมายเลข 2 ตารางที่ 2)
วัคซีน dT, OPV, IPV เฉพาะในรายที่ได้รับไม่ครบ (รายละเอียดตั้งเอกสารหมายเลข 2 ตารางที่ 3 และ 4)
วัคซีน MR เฉพาะในรายที่ได้รับไม่ครบ (รายละเอียดตั้งเอกสารหมายเลข 2 ตารางที่ 5)
วัคซีน LAJE เฉพาะในรายที่ได้รับไม่ครบ (รายละเอียดตั้งเอกสารหมายเลข 2 ตารางที่ 6)
2.8	นักเรียนหญิงชั้น ป.5	วัคซีน HPV2 (จังหวัดที่ได้รับการสนับสนุนวัคซีน จะได้แจ้งให้ทราบต่อไป)
2.9	นักเรียนชั้น ป.6	วัคซีน dT 1 ครั้ง ทุกราย

3. กลวิธีในการดำเนินงาน

3.1 การให้บริการวัคซีนแก่กลุ่มเป้าหมายตามกำหนดปกติ (Routine Immunization)

กำหนดให้สถานบริการที่อยู่ในเครือข่ายหลักประกันสุขภาพทุกแห่ง ให้บริการวัคซีนขั้นพื้นฐานแก่ประชากรกลุ่มเป้าหมายทุกคนที่มาขอรับบริการ ทั้งที่อยู่ในและนอกพื้นที่รับผิดชอบบริการ ทั้งนี้ รวมถึงกลุ่มประชากรเป้าหมายที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนและกลุ่มเป้าหมายชาวต่างชาติ การให้บริการดังกล่าวต้องเป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค โดยสถานบริการทุกแห่งที่อยู่ในโครงการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ไม่สามารถเรียกเก็บเงินค่าบริการใด ๆ ทั้งสิ้น

เนื่องจากปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขโดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ (สนย.) กำหนดให้สถานบริการจัดเก็บข้อมูลการให้บริการวัคซีนเป็นรายบุคคล (individual record) ในรูปแบบฐานข้อมูลสุขภาพระดับปฐมภูมิ และกำหนดให้มีการส่งฐานข้อมูลไปรวบรวมที่คลังข้อมูลสุขภาพระดับจังหวัด เพื่อรวบรวมเป็นคลังข้อมูลสุขภาพระดับประเทศต่อไป ดังนั้น ขอให้ ผู้ควบคุมกำกับทุกระดับ ได้แจ้งเตือนสถานบริการในความรับผิดชอบให้**บันทึกการให้บริการวัคซีนทุกครั้งให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง โดยเฉพาะตรวจสอบความถูกต้องของรหัสวัคซีนในงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค**

ตัวชี้วัดการให้บริการ: ประเมินจากรายงานผลการให้บริการที่สถานบริการแต่ละแห่งส่งไปยังสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ ตามระบบการส่งข้อมูลเข้าสู่ส่วนกลาง (43 แฟ้มมาตรฐาน) พิจารณาจากข้อมูลความครอบคลุมการได้รับบริการวัคซีน**แต่ละชนิดครบชุด**ในทุกกลุ่มเป้าหมายอยู่ในระดับไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 (ยกเว้น MMR และ วัคซีนในนักเรียน ความครอบคลุมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 95) โดยคำนวณจากสูตร

ความครอบคลุมการได้รับวัคซีนครบชุดในกลุ่มเป้าหมาย (ร้อยละ) = $\frac{\text{จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับวัคซีนครบชุด}}{100}$

จำนวนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดที่มีอยู่จริงในพื้นที่

ทั้งนี้ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดควรต้องติดตาม ควบคุมกำกับ ข้อมูลความครอบคลุมของการได้รับวัคซีนในพื้นที่ที่รับผิดชอบ โดยการแจ้งเตือนให้สถานบริการที่มีพื้นที่รับผิดชอบได้จัดทำทะเบียนติดตามความครอบคลุมการได้รับวัคซีนของกลุ่มเป้าหมายให้มีความเป็นปัจจุบันและติดตามประวัติการได้รับวัคซีนของกลุ่มเป้าหมายแต่ละรายนำมาบันทึกให้ครบถ้วนไม่ว่ากลุ่มเป้าหมายจะได้รับวัคซีนจากสถานบริการใด

3.2 การรณรงค์ให้วัคซีนเสริมในพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดโรค (Supplemental Immunization Activity : SIA) หรือการให้วัคซีนเพื่อควบคุมโรค (Outbreak Response Immunization: ORI)

ในพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน เช่น พื้นที่ที่มีโรคติดต่อที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีนเกิดขึ้นโดยเฉพาะโรคคอตีบ บาดทะยักในทารกแรกเกิด และโรคหัด พื้นที่ที่มีความครอบคลุมการได้รับวัคซีนของวัคซีนแต่ละชนิดครบชุดต่ำกว่าร้อยละ 90 (**ยกเว้นวัคซีน MMR หรือ MR มีความครอบคลุมไม่น้อยกว่าร้อยละ 95**) พื้นที่ที่ไม่ทราบระดับความครอบคลุมการได้รับวัคซีน พื้นที่ที่มีการเคลื่อนย้ายของแรงงานไทยและต่างชาติ พื้นที่ชายแดน เป็นต้น ในพื้นที่เหล่านี้ **ขอให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงาน**

สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลแม่ข่าย (CUP) และสถานบริการที่รับผิดชอบร่วมกันจัดทำแผนเร่งรัดการให้วัคซีนเสริมแก่ประชากรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่

ในพื้นที่ที่มีการระบาดของโรค ขอให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำหนดวัคซีนเพื่อควบคุมโรคตามความจำเป็น ทั้งนี้ การให้วัคซีนเสริมหรือวัคซีนเพื่อการควบคุมโรค ขอให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดประสานกับสำนักงานป้องกันควบคุมโรคเขตที่รับผิดชอบ เพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนวัคซีนมายังกองโรคป้องกันด้วยวัคซีน กรมควบคุมโรคต่อไป

ตัวชี้วัดการให้วัคซีนเสริม : ประเมินจากความครอบคลุมของการได้รับวัคซีนเสริมในกลุ่มเป้าหมายที่ดำเนินการมีอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 เป็นรายตำบล/เทศบาล (*ยกเว้นวัคซีน MMR หรือ MR มีความครอบคลุมไม่น้อยกว่าร้อยละ 95*) โดยคำนวณจากสูตร

$$\text{ความครอบคลุมของการได้รับวัคซีน (ร้อยละ)} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ที่ได้รับวัคซีน} \times 100}{\text{จำนวนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมดที่อาศัยอยู่จริง}}$$

3.4 การรณรงค์ให้วัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ในประชากรกลุ่มเสี่ยง

กรมควบคุมโรคและสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ร่วมกันจัดทำโครงการให้วัคซีนป้องกัน โรคไข้หวัดใหญ่ให้แก่ประชากรกลุ่มเสี่ยง โดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติรับผิดชอบในการจัดหาวัคซีนให้แก่ประชาชนกลุ่มเสี่ยง และกรมควบคุมโรครับผิดชอบในการจัดหาวัคซีนให้แก่บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขภาครัฐ รวมทั้งหน่วยงานปศุสัตว์ ทั้งนี้ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและกรมควบคุมโรคจะได้แจ้งโครงการฯ แนวทางการรณรงค์ ปริมาณการจัดสรรวัคซีนและวิธีการรายงานให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดได้ทราบต่อไป

4. การสนับสนุน

กรมควบคุมโรคจะสนับสนุนการดำเนินงาน ดังนี้

1. วัคซีน MMR และวัคซีน MR ในกิจกรรมการรณรงค์ให้วัคซีนเสริม หรือเพื่อควบคุมการระบาด
2. เอกสารวิชาการ
3. มาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคและแบบประเมินผลการดำเนินงาน
4. สนับสนุนต้นแบบสื่อสิ่งพิมพ์

โดยสามารถ download หนังสือ/โปสเตอร์/แผ่นพับได้จาก [http : //thaigcd.ddc.moph.go.th](http://thaigcd.ddc.moph.go.th)

5. การควบคุมกำกับและประเมินผล

5.1 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด/อำเภอ ตรวจสอบความครอบคลุมของการได้รับวัคซีนตามกำหนดปกติ (routine immunization) รายงวด (ทุก 3 เดือน) เป็นรายตำบล/เทศบาล หากพบว่าไม่บรรลุตามเป้าหมายให้พิจารณาหาข้อบกพร่อง ปรับแผนและปรับกลยุทธ์ในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

5.2 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด/อำเภอ วิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์โรคจากรายงานการเฝ้าระวังโรค และรายงานผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ เพื่อเป็นข้อมูลในการเตรียมการป้องกันควบคุมโรคอย่างเหมาะสมต่อไป

5.3 สำนักงานสาธารณสุขอำเภอและคลังวัคซีนระดับอำเภอ ตรวจสอบควบคุมกำกับกับการเบิก-จ่ายวัคซีนที่ใช้ในงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของสถานบริการในเครือข่ายหลักประกันสุขภาพ เพื่อให้การเบิก-จ่ายวัคซีนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5.4 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด นีเทศ ติดตาม ประเมินผลด้านการบริหารจัดการวัคซีนและระบบลูกโซ่ความเย็นคลังวัคซีนระดับอำเภอทุกแห่ง และสุ่มสถานบริการในแต่ละอำเภออย่างน้อย 1 แห่ง เพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ตามแบบประเมินมาตรฐานฯ ดังรายละเอียดเอกสารหมายเลข 4

5.5 สำนักงานสาธารณสุขอำเภอและโรงพยาบาลแม่ข่าย (CUP) นีเทศ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของสถานบริการในเครือข่าย ตามแบบประเมินมาตรฐานฯ ดังรายละเอียดเอกสารหมายเลข 4

5.6 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด/อำเภอ นีเทศ ติดตาม การดำเนินงานปรับเปลี่ยนการใช้วัคซีนเพื่อการกวาดล้างโปลิโอของสถานบริการในเครือข่ายตามแนวทางที่กำหนด

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- อัตราป่วยด้วยโรคติดต่อที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีนลดลงตามเป้าหมายที่กำหนด
- ความครอบคลุมของการได้รับวัคซีน ในกลุ่มประชากรเป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ในทุกพื้นที่ (*ยกเว้น วัคซีน MMR และวัคซีนในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 95*) ภายใต้การให้บริการที่มีคุณภาพ

7. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

- กองโรคป้องกันด้วยวัคซีน กรมควบคุมโรค
- สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค
- สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
- สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กองชีววัตถุ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
- สถาบันป้องกันควบคุมโรคเขตเมือง
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
- สำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร
- สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1-12 กรมควบคุมโรค
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทุกแห่ง
